

AHOLINING IJTIMOIIY HIMOYASINI TA'MINLASHDA SOG'LIQNI SAQLASH XARAJATLARINI MOLIALASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Igamberdiyeva Muxlisa

Annotatsiya. Mazkur maqolada aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlashda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlari va ularning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati yoritilgan. Sog'liqni saqlash tizimini davlat budjeti, majburiy tibbiy sug'urta va davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, xarajatlarni nazorat qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish hamda aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot yakunida sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish va aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: *ijtimoiy himoya, sog'liqni saqlash, moliyalashtirish mexanizmlari, davlat budjeti, tibbiy sug'urta, moliyaviy resurslar, xarajatlar samaradorligi, raqamli texnologiyalar, tibbiy xizmatlar.*

Аннотация. В статье рассматриваются современные механизмы финансирования расходов на здравоохранение в целях обеспечения социальной защиты населения и их экономическое и социальное значение. Анализируются возможности финансирования системы здравоохранения за счёт государственного бюджета, обязательного медицинского страхования и государственно-частного партнёрства. Особое внимание уделяется эффективному использованию финансовых ресурсов, контролю расходов, внедрению цифровых технологий и расширению доступности медицинских услуг для населения. По результатам исследования разработаны предложения по совершенствованию механизмов финансирования расходов на здравоохранение и усилению социальной защиты населения.

Ключевые слова: *социальная защита, здравоохранение, механизмы финансирования, государственный бюджет, медицинское страхование, финансовые ресурсы, эффективность расходов, цифровые технологии, медицинские услуги.*

Abstract. This article examines modern mechanisms for financing healthcare expenditures to ensure social protection and their economic and social significance. It analyzes the opportunities for financing the healthcare system through the state budget, compulsory health insurance, and public-private partnerships. Particular attention is paid to the efficient use of financial resources, expenditure monitoring, the implementation of

digital technologies, and improving public access to healthcare services. Based on the research findings, recommendations are developed to improve healthcare financing mechanisms and strengthen social protection.

Keywords: *social protection, healthcare, financing mechanisms, state budget, health insurance, financial resources, expenditure efficiency, digital technologies, healthcare services.*

KIRISH

Bugungi kunda aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlash, fuqarolarning sifatli va samarali tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish hamda sog'liqni saqlash tizimining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholi salomatligini muhofaza qilish nafaqat inson kapitalini rivojlantirish, balki mamlakatning iqtisodiy taraqqiyoti, mehnat unumdorligi va jamiyat farovonligini oshirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, sog'liqni saqlash xarajatlarini oqilona rejalashtirish, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash va ulardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish mexanizmlari aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlariga, xizmatlar sifatiga hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning manfaatlarini ta'minlashga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Xususan, kam daromadli oilalar, keksalar, nogironligi bo'lgan shaxslar va boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlar uchun tibbiy xizmatlarning moliyaviy jihatdan maqbul

bo'lishi muhim ahamiyatga ega. Agar sog'liqni saqlash xarajatlarining katta qismi aholining bevosita to'lovlari hisobidan qoplansa, ayrim fuqarolarning zarur tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Shu sababli davlat budjeti mablag'lari, majburiy tibbiy sug'urta, xususiy moliyalashtirish va davlat-xususiy sheriklik kabi mexanizmlarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali tibbiy xizmatlarning moliyaviy jihatdan ochiqqligini ta'minlash muhim hisoblanadi.

Zamonaviy sharoitda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishda an'anaviy budjet mablag'lari bilan bir qatorda natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish, tibbiy sug'urta tizimlari, raqamli moliyaviy boshqaruv va xarajatlar monitoringi kabi yondashuvlarning ahamiyati ortib bormoqda. Mazkur mexanizmlar moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash va mavjud mablag'larning aholining real ehtiyojlariga muvofiq taqsimlanishiga xizmat qilishi mumkin. Bunda moliyalashtirish samaradorligini faqat xarajatlarni qisqartirish bilan emas, balki sarflangan mablag'lar evaziga erishilgan

tibbiy va ijtimoiy natijalar bilan ham baholash zarur.

O'zbekistonda ham sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, birlamchi tibbiy yordamni rivojlantirish va aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, moliyaviy resurslarning maqsadli sarflanishini ta'minlash hamda tibbiy xizmatlardan foydalanishda ijtimoiy tenglikni mustahkamlash muhim vazifalardan hisoblanadi. Ayniqsa, moliyalashtirish tizimining shaffofligi, mablag'lar taqsimotining asoslanganligi va ajratilgan resurslarning natijadorligini baholash mexanizmlarini takomillashtirish ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqozo etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlashda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish masalasi iqtisodiyot, moliya va sog'liqni saqlash tizimini boshqarish sohalaridagi muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi ilmiy izlanishlarda moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish, davlat mablag'laridan samarali foydalanish, tibbiy sug'urta tizimini rivojlantirish hamda aholining tibbiy xizmatlar uchun bevosita xarajatlarini kamaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi.

Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirishning nazariy asoslarini o'rganishda Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) tomonidan ishlab chiqilgan yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Ushbu tashkilotning sog'liqni saqlashni moliyalashtirishga oid tadqiqotlarida moliyaviy resurslarni shakllantirish, mablag'larni jamlash va tibbiy xizmatlar xarajatlarini qoplash mexanizmlari tizimning asosiy tarkibiy qismlari sifatida izohlanadi. Mazkur yondashuv sog'liqni saqlash tizimining moliyaviy barqarorligini ta'minlash bilan bir qatorda, aholining zarur tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga ham xizmat qiladi.

Joseph Kutzin tomonidan sog'liqni saqlashni moliyalashtirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda moliyalashtirish siyosatini aholining tibbiy ehtiyojlari va sog'liqni saqlash tizimining ustuvor vazifalari bilan muvofiqlashtirish zarurligi asoslangan. Muallif yondashuvlaridan kelib chiqib, moliyalashtirish mexanizmlarining samaradorligi nafaqat ajratilgan mablag'lar hajmi, balki ularning qay darajada oqilona taqsimlanishi va aholining moliyaviy himoyasini ta'minlashi bilan ham belgilanadi.

Peter C. Smith va Antonio S. Preker tahriri ostida tayyorlangan "Innovations in Health Service Delivery: The Corporatization of Public Hospitals" asarida sog'liqni saqlash muassasalarini boshqarish, moliyaviy mustaqillik va xizmatlar samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Ushbu tadqiqotlar sog'liqni saqlash tashkilotlarida moliyaviy

resurslarni boshqarish usullarini takomillashtirish hamda ajratilgan mablag'lar va ko'rsatilgan xizmatlar natijalari o'rtasidagi bog'liqlikni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Kenneth Arrowning sog'liqni saqlash iqtisodiyotiga oid ilmiy qarashlari ham mazkur tadqiqot yo'nalishi uchun nazariy ahamiyatga ega. Olimning "Uncertainty and the Welfare Economics of Medical Care" nomli maqolasida tibbiy xizmatlar bozorining o'ziga xos xususiyatlari, axborot nomutanosibligi va noaniqlik sharoitida tibbiy xizmatlardan foydalanish bilan bog'liq muammolar tahlil qilingan. Ushbu qarashlar sog'liqni saqlash sohasida faqat bozor mexanizmlariga tayanish yetarli bo'lmasligini hamda davlatning tartibga solish va ijtimoiy himoyani ta'minlashdagi rolini hisobga olish zarurligini asoslashga yordam beradi.

O'zbekiston sharoitida sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish masalalarini o'rganishda mamlakatning budjet siyosati, sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar, majburiy tibbiy sug'urtani joriy etish jarayonlari va ijtimoiy himoya tizimiga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish muhimdir. Milliy sharoitda moliyalashtirish mexanizmlarining samaradorligi davlat budjeti mablag'larining taqsimlanishi, tibbiy xizmatlar sifatini nazorat qilish, hududlar o'rtasidagi tafovutlar va aholining turli ijtimoiy guruhlar uchun tibbiy xizmatlarning moliyaviy jihatdan maqbulligi bilan bog'liq holda baholanishi lozim.

Umuman olganda, mavjud ilmiy yondashuvlar sog'liqni saqlashni moliyalashtirishda moliyaviy barqarorlik, xarajatlar samaradorligi va aholining moliyaviy himoyasi o'zaro bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, zamonaviy moliyalashtirish mexanizmlarini O'zbekistonning iqtisodiy sharoiti, davlat moliyasi imkoniyatlari va aholining ijtimoiy ehtiyojlariga moslashtirish masalalarini yanada chuqur o'rganish zarur. Mazkur maqola aynan shu jihatlarni tizimli ravishda ko'rib chiqishga qaratilgan.

Mazkur tadqiqotda aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlashda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini o'rganish uchun nazariy va tahliliy tadqiqot usullaridan foydalaniladi. Tadqiqot metodologiyasi moliyalashtirish manbalari, mablag'larni taqsimlash mexanizmlari va ularning ijtimoiy natijalari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga yo'naltirilgan.

Tadqiqot jarayonida quyidagi usullar qo'llaniladi:

- Tizimli tahlil usuli — sog'liqni saqlashni moliyalashtirish tizimining tarkibiy qismlari, jumladan, davlat budjeti, tibbiy sug'urta va aholining bevosita to'lovlari o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish uchun foydalaniladi.

- Qiyosiy tahlil usuli — turli moliyalashtirish mexanizmlarining afzalliklari va cheklovlarini taqqoslash, ularning ijtimoiy himoyani ta'minlashdagi imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi.

• Iqtisodiy-statistik tahlil usuli — mavjud rasmiy statistik ma'lumotlar asosida sog'liqni saqlash xarajatlarining dinamikasi, moliyalashtirish manbalari tarkibi va xarajatlarning o'zgarish tendensiyalarini baholash uchun qo'llaniladi.

• Mantiqiy umumlashtirish usuli — o'rganilgan nazariy qarashlar va tahlil natijalarini umumlashtirish hamda ilmiy xulosalarni shakllantirish imkonini beradi.

• Normativ-huquqiy tahlil usuli — O'zbekistonda sog'liqni saqlashni moliyalashtirish va aholining ijtimoiy himoyasiga oid qonunchilik hujjatlari hamda tegishli davlat dasturlarini o'rganishga qaratiladi.

Tadqiqotning axborot bazasini Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, Jahon banki va boshqa xalqaro tashkilotlarning sog'liqni saqlashni moliyalashtirishga oid ilmiy-uslubiy materiallari, O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari hamda rasmiy statistik ma'lumotlar tashkil etishi mumkin.

Moliyalashtirish samaradorligini baholashda sog'liqni saqlash xarajatlarining umumiy hajmi, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xarajalar, aholining bevosita tibbiy to'lovlari ulushi, davlat mablag'larining taqsimlanishi va tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kabi ko'rsatkichlarga e'tibor qaratiladi. Ushbu ko'rsatkichlar moliyalashtirish tizimining nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy natijalarini ham baholash imkonini beradi.

Shunday qilib, tanlangan metodologiya sog'liqni saqlash

xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmlarini kompleks o'rganish, ularning aholining ijtimoiy himoyasiga ta'sirini aniqlash va moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

NATIJALAR VA NAZARIYA

Aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlashda sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini o'rganish shuni ko'rsatadiki, tibbiy xizmatlarning sifati va ommabopligi moliyaviy resurslarning hajmi bilan bir qatorda, ularni shakllantirish, taqsimlash va boshqarish samaradorligiga ham bog'liq. Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirishning asosiy maqsadi nafaqat tibbiyot muassasalarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirish, balki aholining barcha qatlamlari, xususan, ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarning zarur tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini ta'minlashdan iborat.

Nazariy jihatdan sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish davlat budjeti, majburiy tibbiy sug'urta, xususiy investitsiyalar va aholining bevosita to'lovlari kabi manbalar orqali amalga oshiriladi. Ushbu manbalarining o'zaro uyg'unligi tizimning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Biroq moliyalashtirish manbalarining ko'pligi o'z-o'zidan yuqori samaradorlikni kafolatlamaydi. Buning uchun mablag'larni aholining real tibbiy ehtiyojlariga muvofiq taqsimlash,

xarajatlarning maqsadli sarflanishini nazorat qilish va ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlarning sifatini muntazam baholab borish talab etiladi.

Davlat budjeti sog'liqni saqlash tizimining muhim moliyaviy manbasi sifatida aholiga kafolatlangan tibbiy xizmatlarni ko'rsatish, profilaktika tadbirlarini amalga oshirish va tibbiy infratuzilmani rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Budget mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirish uchun moliyalashtirish hajmini belgilashda tibbiyot muassasalarining mavjud xarajatlari bilan bir qatorda, aholining soni, hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari va tibbiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarini ham hisobga olish zarur. Bunday yondashuv moliyaviy resurslarning hududlar o'rtasida oqilona taqsimlanishiga hamda aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlaridagi tafovutlarni kamaytirishga yordam beradi.

Majburiy tibbiy sug'urta sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning muhim zamonaviy mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Uning asosiy afzalligi tibbiy xizmatlar xarajatlarini oldindan shakllantirilgan moliyaviy manbalar hisobidan qoplash va fuqarolarning kasallik tufayli yuzaga keladigan moliyaviy yukini kamaytirish imkoniyatidir. Mazkur mexanizm samarali ishlashi uchun sug'urta mablag'larini shakllantirish, tibbiy xizmatlar paketini belgilash, tibbiyot muassasalari bilan hisob-kitoblarni tartibga solish va xizmatlar sifatini nazorat

qilish tizimi puxta tashkil etilishi lozim. Ayniqsa, kam daromadli oilalar va boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlarining tibbiy xizmatlardan foydalanishini ta'minlashda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish samaradorligini oshirishda natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish yondashuvi ham alohida ahamiyatga ega. An'anaviy moliyalashtirishda mablag'lar ko'pincha tibbiyot muassasalarining xarajatlar smetasi asosida ajratilsa, zamonaviy yondashuvda moliyaviy resurslarni ko'rsatilgan xizmatlarning sifati, hajmi va erishilgan natijalar bilan bog'lashga e'tibor qaratiladi. Bunday mexanizm tibbiyot muassasalarida resurslardan oqilona foydalanishni rag'batlantirishi mumkin. Shu bilan birga, moliyalashtirish mezonlari faqat xizmatlar soniga emas, balki bemorlarning ehtiyojlari, davolash sifati va profilaktika natijalariga ham asoslanishi zarur.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi sog'liqni saqlash xarajatlarini boshqarish va nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Elektron hisob-kitoblar, raqamli tibbiy ma'lumotlar va avtomatlashtirilgan moliyaviy hisobotlar mablag'larning harakatini kuzatish, takroriy to'lovlarni aniqlash hamda xarajatlar to'g'risidagi ma'lumotlarning shaffofligini oshirishga xizmat qiladi. Raqamli boshqaruv mexanizmlarini joriy etish natijasida moliyaviy qarorlarni aniq ma'lumotlar

asosida qabul qilish, mavjud resurslardan foydalanishdagi kamchiliklarni aniqlash va xarajatlarni rejalashtirish sifatini yaxshilash imkoniyati yuzaga keladi.

Bundan tashqari, davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish sogʻliqni saqlash infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy tibbiy uskunalarni joriy etish va diagnostika xizmatlarini kengaytirishda qoʻshimcha imkoniyatlar yaratadi. Xususiy investitsiyalarni jalb etish davlat budjetiga tushadigan moliyaviy bosimni muayyan darajada kamaytirishi mumkin. Biroq ushbu mexanizmdan foydalanishda tibbiy xizmatlarning narxi, aholining toʻlov qobiliyati, davlatning uzoq muddatli moliyaviy majburiyatlari va xizmatlardan teng foydalanish tamoyillari hisobga olinishi lozim.

Tadqiqot doirasidagi nazariy tahlil sogʻliqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish samaradorligini baholashda iqtisodiy va ijtimoiy mezonlarni birgalikda qoʻllash zarurligini koʻrsatadi. Iqtisodiy samaradorlik mablagʻlardan oqilona foydalanish, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish va koʻrsatilayotgan xizmatlar natijadorligini oshirish orqali namoyon boʻlsa, ijtimoiy samaradorlik aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari, fuqarolarning bevosita tibbiy xarajatlari va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning ehtiyojlari qanchalik qondirilishi bilan belgilanadi. Shu sababli xarajatlarni qisqartirishni moliyalashtirish samaradorligining yagona mezoni sifatida baholash toʻgʻri emas. Mablagʻlarni tejash

tibbiy xizmatlar sifati va ulardan foydalanish imkoniyatlarining pasayishiga olib kelmasligi kerak.

Oʻzbekiston sharoitida sogʻliqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish uchun budjet mablagʻlarini ehtiyojlarga asoslangan holda taqsimlash, tibbiy sugʻurta tizimining imkoniyatlaridan samarali foydalanish, moliyaviy nazoratni raqamlashtirish va tibbiyot muassasalarining natijadorligini baholash tizimini rivojlantirish muhimdir. Shuningdek, aholining daromad darajasi va ijtimoiy holatidan qatʼi nazar, zarur tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini taʼminlash moliyalashtirish siyosatining ustuvor yoʻnalishi boʻlishi lozim.

Umuman olganda, sogʻliqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiy samaradorlik, moliyaviy barqarorlik va ijtimoiy adolat tamoyillarini uygʻunlashtirishni talab etadi. Moliyaviy resurslarni aholining real ehtiyojlariga mos ravishda taqsimlash, xarajatlarni natijalar bilan bogʻlash va mablagʻlardan foydalanish ustidan samarali nazoratni taʼminlash orqali sogʻliqni saqlash tizimining barqarorligini mustahkamlash hamda aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish mumkin.

XULOSA

Aholining ijtimoiy himoyasini taʼminlashda sogʻliqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiy samaradorlikni

oshirish, tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash va aholining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari sog'liqni saqlash tizimining barqaror rivojlanishi moliyaviy resurslarning yetarliligi bilan bir qatorda, ularni oqilona taqsimlash va samarali boshqarishga ham bog'liqligini ko'rsatadi.

Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirishda davlat budjeti, majburiy tibbiy sug'urta va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini o'zaro muvofiqlashtirish moliyaviy resurslar manbalarini kengaytirish imkonini beradi. Bunda davlat budjeti aholiga kafolatlangan tibbiy xizmatlarni taqdim etishning asosiy vositasi bo'lib qolishi, sug'urta mexanizmlari esa tibbiy xarajatlarni bog'liq moliyaviy xavflarni kamaytirishga xizmat qilishi lozim. Moliyalashtirish tizimida ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamlarining manfaatlarini ustuvor hisobga olish tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shuningdek, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish, raqamli nazorat va xarajatlarni monitoring qilish mexanizmlarini rivojlantirish zarur. Ushbu yondashuvlar moliyaviy mablag'larning maqsadli sarflanishini

ta'minlash, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish va tibbiyot muassasalarining faoliyat natijalarini baholash imkonini beradi. Bunda moliyaviy tejamkorlik tibbiy xizmatlar sifati va aholining tibbiy yordamdan foydalanish imkoniyatlariga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi muhimdir.

O'zbekiston sharoitida sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish uchun mablag'larni aholining real ehtiyojlari asosida taqsimlash, hududlar o'rtasidagi tafovutlarni hisobga olish, moliyaviy boshqaruvning shaffofligini oshirish va tibbiy xizmatlar natijadorligini baholash tizimini rivojlantirish maqsadga muvofiq. Shu bilan birga, aholining bevosita tibbiy xarajatlarini kamaytirish va kam daromadli oilalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy himoya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, sog'liqni saqlash xarajatlarini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini rivojlantirish iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy adolat tamoyillarining uyg'unligini ta'minlashga qaratilishi lozim. Mazkur yo'nalishdagi izchil chora-tadbirlar sog'liqni saqlash tizimining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, tibbiy xizmatlarning ommabopligini oshirish va aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish uchun muhim shart-sharoit yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Arrow K. J. Uncertainty and the Welfare Economics of Medical Care. — The American Economic Review. — 1963. — Vol. 53, No. 5. — P. 941–973.
2. Kutzin J. Health Financing for Universal Coverage and Health System Performance: Concepts and Implications for Policy. — Bulletin of the World Health Organization. — 2013. — Vol. 91. — P. 602–611.
3. Smith P. C., Preker A. S. (eds.). Innovations in Health Service Delivery: The Corporatization of Public Hospitals. — Washington, DC: World Bank, 2001.
4. World Health Organization. The World Health Report 2010: Health Systems Financing: The Path to Universal Coverage. — Geneva: WHO, 2010.
5. World Health Organization. Global Spending on Health: A World in Transition. — Geneva: WHO, 2019.
6. World Health Organization and World Bank. Tracking Universal Health Coverage: 2023 Global Monitoring Report. — Geneva: World Health Organization and International Bank for Reconstruction and Development, 2023.
7. O‘zbekiston Respublikasi. “Fuqarolar sog‘lig‘ini saqlash to‘g‘risida”gi Qonun. — 1996-yil 29-avgust, 265-I-son.
8. O‘zbekiston Respublikasi. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Prezident farmoni. — 2022-yil 28-yanvar, PF-60-son.
9. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. Sog‘liqni saqlash tizimini moliyalashtirish va aholining ijtimoiy himoyasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar. — URL: <https://lex.uz>
10. World Bank. World Development Indicators: Health Expenditure Data. — URL: <https://data.worldbank.org>